

Arbeidsnotater

S T A T I S T I S K S E N T R A L B Y R Å

IO 66/1

Oslo, 21. januar 1966

Statistisk Sentralbyrås foretaks- og bedrifts-
register på magnetbånd

Av Arne Faye

I n n h o l d

1. Innledning
2. Registerets omfang
3. De ulike typer av registerenheter
4. Identifikasjon av registerenheterne
5. Kjennetegnene i registeret
6. Bruken av registeret
7. Ajourføring av registeret
8. Den tekniske utforming av registeret på magnetbånd

Ikke for offentliggjøring. Dette notat er et arbeidsdokument og kan siteres eller refereres bare etter spesiell tillatelse i hvert enkelt tilfelle. Synspunkter og konklusjoner kan ikke uten videre tas som uttrykk for Statistisk Sentralbyrås oppfatning.

1. Innledning

Statistisk Sentralbyrå opprettet i 1956 et sentralt hullkortregister som skulle tjene som utgangspunkt for statistiske undersøkelser med foretak eller bedrift som oppgavegivende enhet.¹⁾

Foretaks- og bedriftsregisteret ble høsten 1965 overført fra hullkort til magnetbånd. Foruten de rent tekniske endringer som følger av en overgang til magnetbånd, ble det gjennomført en påkrevet utvidelse av feltene for navn og karakteristikk og gate-/veiadresse og det ble innført nye kjennetegn for bedriftenes sysselsetting og omsetning i absolutte tall i stedet for de tidligere sysselsettings- og omsetningsgrupper. Det ble også innført et helt nytt identifikasjonsnummersystem som består av:

- a. Et registerenhetsnummer som er tildelt alle registerenheter.
- b. Et foretaksnummer som er felles for enheter innenfor samme foretak.

Enhetene er entydige og utesluttende identifisert ved disse numrene som er tildelt uavhengig av enhetens egenskaper i motsetning til det tidligere kombinerte foretaks- og filialnummer som ble fastlagt på grunnlag av foretakenes navn. For å skille fra hverandre de forskjellige typer av enheter i registeret, er det innført en kode for registerenhetstype. Av hensyn til bruken av registeret for statistikkformål er det tatt inn felter for avmerking av deltakelse i statistikk og felter for spesialavmerking for kontorer i Byrået som nytter registeret meget.

Utvidelser i omfanget av tidligere kjennetegn og innføring av nye, har ført til en økning i de opplysninger som registeret inneholder om hver registerenhet fra 80 tegn - som er det maksimale ved bruk av ett hullkort pr. registerenhet - til 149 tegn pr. enhet ved den valgte magnetbåndløsning. Ved magnetbåndopplegg kan også tallet på tegn pr. enhet lett økes hvis det blir behov for det.

I forbindelse med Bedriftstellingene 1963 ble Foretaks- og bedriftsregisteret utvidet og supplert på grunnlag av opplysninger fra en rekke offentlige institusjoner, bransjeforeninger og oppslagsbøker. Registeret blir rettet opp på grunnlag av oppgavene til bedriftstellingene og de fleste andre undersøkelser hvor det blir nytt.

2. Registerets omfang

Høsten 1965 omfattet registeret foretak og bedrifter innenfor følgende næringer etter Standard for næringsgruppering i offentlig norsk statistikk:

1) En nærmere redegjørelse for opplegget av dette registeret finnes i notat AF/GH, 23/9-63: "Statistisk Sentralbyrås sentrale foretaks- og bedriftsregister".

Bergverk, Industri, Bygge- og anleggsvirksomhet (eksklusive offentlige etaters anleggsvirksomhet), Elektrisitets- og gassforsyning, Varehandel, Bankvesen, Forsikring (eksklusive offentlig organisert trygd), Utleie av garasjer, Eiendomsmeklere, Innenriks sjøfart, Tjenester i tilknytting til sjøfart (eksklusive havnevesen, fyr- og losvesen), Landtransport, Lufttransport, Tjenester i tilknytting til transport, Lagring, Forretningsmessig tjenesteyting (eksklusive forfattere m.v.), Kinoer og filmaterlieer, Hotell- og restaurantdrift samt Vask, rensing og andre personlige tjenester.

Registeret skal prinsipielt omfatte alle bedrifter uansett størrelse med unntak for bedrifter i bergverk, industri, bygge- og anleggsvirksomhet hvor eieren arbeider alene (såkalte "enmannsbedrifter").

Dersom et foretak eier en eller flere bedrifter som faller innenfor de næringsgrupper som registeret omfatter, skal alle bedrifter i dette foretaket være med i registeret, unntatt bedrifter innenfor jordbruk, skogbruk og fiske.

Virksomheter innen bygge- og anleggsvirksomhet, sjø-, luft- og landtransport og andre næringer hvor virksomheten foregår over et vidstrakt geografisk område er bare registrert på det eller de steder hvor foretaket har hovedkontor eller fast avdelingskontor.

Bedrifter innenfor følgende næringer er ikke med i registeret: Jordbruk, Skogbruk, Fiske, Hvalfangst, Vannforsyning og renovasjon, Drift av bolig- og forretningsgårder, Utenriks sjøfart, Post, telegraf og telefon, Offentlig administrasjon og forsvar, Undervisning, Helse- og veterinærvesen, Religiøst og humanitært arbeid, Ikke forretningsmessige organisasjoner og institusjoner, Kringkasting, teater, orkester m.v., Sport og fornøvelser, Lønt husarbeid og skorsteinsfeiling.

Høsten 1965 omfattet registeret om lag 100 000 enbedriftsforetak, 10 000 flerbedriftsforetak med 30 000 filialbedrifter og om lag 3 000 henvisningsenheter.

3. De ulike typer av registerenheter

Byråets register er et kombinert foretaks- og bedriftsregister. Den grunnleggende enheten i registeret er bedriften. Sondringen mellom bedrift og foretak bygger på Standard for næringsgruppering i offentlig norsk statistikk. (Utgitt av Statistisk Sentralbyrå, Oslo 1960). I Standarden defineres bedrift som en økonomisk virksomhet som foregår på et lokalt avgrenset område, og som det kan gis særskilte oppgaver for når det gjelder produksjon (omsetning, bruttoinntekt), sysselsetting, utbetalt lønn og forbruk av rå- og halvfabrikata (innkjøp). Bedriften definert på denne måte kan være en produksjonsavdeling, en hel fabrikk, ei gruve, et sandtak, ei mølle, en butikk, en frisersalong m.v.

Et foretak består av en eller flere bedrifter med samme eier. For foretaket kan det i prinsippet alltid stilles opp en fullstendig status. Foretaket vil som regel falle sammen med begrepet firma og kan f.eks. være et aksjeselskap, et samvirkelag, et enkeltpersonfirma, et ansvarlig selskap osv.

Oppdelingen av et foretak i flere bedrifter vil avhenge av følgende forhold:

- a. Typen av de avdelinger som foretaket består av (f.eks. produksjonsavdeling eller hjelpeavdeling).
- b. Arten av virksomhet som avdelingene utfører.
- c. Avdelingens geografiske beliggenhet.

Dessuten vil det være en nødvendig forutsetning for deling at foretaket har mulighet for å gi de oppgaver som bedriftsdefinisjonen spesifiserer.

En skjelner mellom to typer av avdelinger: Selvstendige vare- eller tjenesteproduserende avdelinger og hjelpeavdelinger, dvs. avdelinger som hovedsakelig yter tjenester til andre avdelinger innen samme foretak.

Selvstendige avdelinger som er lokalt atskilt fra hverandre skal regnes som egne bedrifter. Med lokalt atskilt forstås en i denne forbindelse at avdelingene har forskjellig gate- eller veiadresse.

Foretak som på samme sted driver flere selvstendige avdelinger som faller inn under ulike næringsgrupper (dvs. 3-sifrede næringskoder i Standarden), skal som hovedregel regnes som egne bedrifter dersom hver avdeling sysselsetter minst en person. For en rekke vanlig forekommende kombinasjoner av virksomheter gjelder imidlertid særregler - utarbeidd av Styret for Byråets foretaks- og bedriftsregistre - som f.eks. kan gå ut på at avdelingene bare skal regnes som egne bedrifter dersom de hver for seg sysselsetter mer enn et bestemt antall personer (f.eks. 3 eller 5) eller har en omsetning som overstiger et bestemt beløp. Som eksempler på slike særregler kan nevnes: (1) Bakeri med bare et utsalg som ligger i samme bygning som bakeriet, grupperes under industri. Hvis det er flere utsalg, grupperes bakeriet under industri og alle utsalg under handel. (2) Slakteri/pølsemakeri med utsalg i samme bygning regnes som en bedrift (selv om foretaket har utsalg andre steder) og grupperes under industri dersom varene vesentlig selges engros, ellers under detaljhandel. (3) Forlag kombinert med trykkeri deles i to bedrifter dersom både forlag og trykkeri sysselsetter minst 5 personer i gjennomsnitt for året. (4) Urmakerforretning, sportsforretning, gullsmedforretning og optisk forretning kombinert med reparasjonsverksted i samme bygning regnes som en bedrift og grupperes under handel. Dersom foretaket har flere forretninger eller verksteder, grupperes virksomhetene hver for seg. (5) Restaurant, kafé, selskapslokaler, barer og andre serveringssteder med samme eier og som ligger i samme bygning regnes som en bedrift og grupperes etter hovedvirksomheten.

En skiller mellom vanlige og uvanlige hjelpeavdelinger. En vanlig hjelpeavdeling er en avdeling som utfører funksjoner som det innenfor vedkommende bransje er alminnelig at foretakene utfører selv, f.eks. administrasjonsavdeling, salgsavdeling, ordrekontor, vedlikeholdsavdeling, bedriftslaboratorium, lager o.l. En uvanlig hjelpeavdeling er en avdeling som utfører funksjoner som innen vedkommende bransje normalt utføres av selvstendige foretak.

En vanlig hjelpeavdeling som ligger i samme kommune som den eller de selvstendige avdelinger den yter tjenester til, grupperes sammen med den bedrift den yter mest tjenester til. Vanlige hjelpeavdelinger som ligger i en annen kommune enn den eller de selvstendige avdelinger den yter tjenester til, regnes som hjelpefilialbedrift på samme næring som den bedrift den yter mest tjenester til.

En uvanlig hjelpeavdeling skilles ut som selvstendig bedrift uansett geografisk beliggenhet og grupperes etter arten av den virksomhet den utfører.

I Byråets foretaks- og bedriftsregister skiller en mellom de ulike typer av registerenheter ved hjelp av følgende typekoder:

0. Enbedriftsforetak = enkeltbedrift
1. Flerbedriftsforetaksenhet. Nyttets bare for foretak med to eller flere bedrifter.
2. Hovedfilialbedrift, dvs. den bedrift i et flerbedriftsforetak som representerer størst bearbeidingsverdi eller bruttofortjeneste.
3. Annen filialbedrift.
4. Hjelpefilialbedrift, eller hjelpeavdeling som ikke har selvstendig produksjon eller omsetning (f.eks. avdelingskontor eller ordrekontor) og som er lokalt atskilt fra de øvrige bedrifter i foretaket.
Dessuten inneholder registeret:
5. Henvisningenheter, som utelukkende er et hjelpemiddel til å finne fram på lister o.l. som er ordnet alfabetisk til filialbedrifter som har et navn som avviker fra navnet på det foretak de hører inn under.

Ved å kombinere de forskjellige typer av registerenheter kan registeret anvendes som et rent foretaksregister, som et rent bedriftsregister eller som et kombinert foretaks- og bedriftsregister. Registerenhetstypene 0 og 1 utgjør foretakene, mens enhetstypene 0, 2, 3 og 4 representerer bedriftene. I enkelte forbindelser blir hjelpeavdeling (enhetstype 4) ikke regnet som bedrift.

4. Identifikasjon av registerenhetene

Nummersystemet består av to parallelle nummerserier: Registerenhetsnummer som er tildelt alle enheter i registeret og foretaksnummer som er felles for alle registerenheter som tilhører samme foretak. Enkeltforetak er også tildelt foretaksnummer.

For undersøkelser som bare omfatter bedriftsenheter, er de enkelte bedrifter entydig karakterisert gjennom registerenhetsnummeret alene. I slike tilfelle kalles ofte registerenhetsnummeret for bedriftsnummer. I en undersøkelse som bare skal omfatte foretak, er foretakene tilstrekkelig karakterisert gjennom registerenhetsnumrene for enbedriftsforetakene og flerbedriftsforetaks-enhetene (kfr. pkt. 3). Ved undersøkelser hvor en har behov for å identifisere den enkelte bedrift innenfor det foretak den tilhører, må en nytte både foretaks- og registerenhetsnummer.

For teknisk identifikasjon, f.eks. i forbindelse med retting av kjenne-tegn m.v., regner en med at bare registerenhetsnummeret skal nyttes.

Begge nummerserier består av 6 siffer pluss 1 kontrollsiffer. Som kontrollsiffer nyttes IBM Modul 11 som beregnes slik: Produktsummen av de seks sifferverdiene, med vektor henholdsvis 7, 6, 5, 4, 3 og 2, divideres med 11. Kontrollsifferet settes lik 11 minus den rest som framkommer ved divisjonen ovenfor. Hvis resten blir 1 settes kontrollsifferet lik 0. Hvis resten blir 0 (og kontrollsifferet altså skulle ha blitt $11 - 0 = 11$) forkastes vedkommende registerenhets- eller foretaksnummer. Av denne grunn blir om lag hvert 10. av de mulige nummerkombinasjoner forkastet.

Hensikten med kontrollsifferet er å kunne oppdage avskrifts- og puncheifeil i numrene ved at det maskinelt kontrolleres at sifferverdiene i selve nummeret svarer til kontrollsifferet. Om lag 95 prosent av alle avskrifts- og puncheifeil vil bli oppdaget gjennom et slikt kontrollsystem.

Enheter i det gamle hullkortregister er tildelt registerenhetsnummer og foretaksnummer fortløpende fra 1 og oppover. Før tildelingen av nye numre fant en det praktisk å sortere hullkortregisteret i stigende rekkefølge etter det gamle foretaks- og filialnummer, dvs. ordnet alfabetisk etter foretakenes navn. Tildeling av nummer for nye bedrifter og foretak vil imidlertid skje fortløpende uavhengig av firmaenes navn.

Formålet med det nye nummersystemet er å få en mest mulig konstant nummerering av foretak og bedrifter over deres levetid. Endringer i navn, eierforhold, næringsgruppe og beliggenhet skal således ikke medføre endring i identifikasjonsnumrene. Ved sammenslåing og oppdeling av bedrifter skal tildeling av identifikasjonsnumre til de nye enheter skje med utgangspunkt i den

største bedrifts opprinnelige identifikasjonsnumre. Numre som går ut av bruk på grunn av opphør o.l. skal ikke tas i bruk av andre foretak og bedrifter.

En tar videre sikte på at alle endringer i en enhet som kan ha betydning for hva en skal oppfatte som samme bedrift, skal registreres i historiebåndet (se pkt. 8). Dette vil muliggjøre sammenlikninger over tiden ut fra ulike sett av forutsetninger om hva som skal oppfattes som samme bedrift.

5. Kjennetegnene i registeret

I registerets hovedbånd finnes det for hver registerenhet en record inndelt i felter som består av et varierende antall posisjoner og som inneholder opplysninger om de enkelte kjennetegn. De enkelte kjennetegn innenfor recorden identifiseres ved et kjennetegnnummer.

Kjenne- tegnnr.	Kjennetegn	Antall posisjoner
01	Registerenhetsnr.	7
02	Navn og karakteristikk	45
03	Gate-/veiadresse	20
04	Poststed	15
05	Registerenhetstype	1
06	Enhetens tilstand	1
07	Foretaksnr.	7
08	Kommunekode	4
09	Næringsgruppe	4
10	Sysselsetting, absolutte tall	4
11	Omsetning i 1 000 kr.	6
12	Eierforhold	1

Dessuten inneholder recorden felter for avmerking av deltakelse i statistikk m.v.

Recorden for henvisningsenheten er utformet på en spesiell måte og inneholder bare kjennetegnene 01, 02, 03, 04, 05, 07, 08 og 09. I recorden for flerbedriftsforetaksenheten skal kjennetegnene for sysselsetting og omsetning ikke benyttes. For flerbedriftsforetakenes vedkommende vil disse kjennetegn bli utregnet maskinelt når det er behov for det på grunnlag av kjennetegnverdiene i de tilhørende filialbedrifter.

Inntil videre inneholder recorden også felter for gammelt foretaks- og filialnummer (som skal utgå når det nye nummersystem er innarbeidet), samt sysselsettings- og omsetningsgrupper (som med tiden skal erstattes av de absolutte sysselsettings- og omsetningstall).

Noen av kjennetegnene trenger en nærmere forklaring:

02. Navn og karakteristikk

For å kunne skille mellom de ulike bedrifter i et flerbedriftsforetak er det, i tillegg til bedriftens navn, tatt inn en verbal karakteristikk av den enkelte filialbedrifts virksomhet. For enbedriftsforetak blir det også tatt inn en karakteristikk dersom virksomhetens art ikke fremgår av firmanavnet og det er fare for sammenblanding med virksomhet innenfor jordbruk, skogbruk og fiske som ikke er med i Byråets register. For filialbedrifter skal karakteristikken alltid begynne med ordet avd. (f.eks. avd. bakeri, avd. kafé, avd. utsalg). Mellom navnet og karakteristikken finnes et skilletegn (stjerne) som gjør det teknisk mulig å skrive ut navn og karakteristikk på hver sine linjer. Navn og karakteristikk skal hver for seg ikke overstige 35 posisjoner. Skilletegn kan også nyttes for oppdeling av firmanavn som alene utgjør mer enn 35 siffer.

Skrivemåten for firmanavn følger i hovedsaken de samme prinsipper som er nyttet i Rikstelefonkatalogen. For firmanavn hvor det inngår et personnavn settes etternavnet foran fornavnet. Ved firmanavn som består av en virksomhetsbenevnelse kombinert med et navneord (f.eks. Fabrikken Alfa) plasseres navneordet først.

Avkorting i firmanavn foretas bare dersom det er nødvendig av plasshensyn og aldri i den første del av navnet. Nødvendige avkortinger foretas etter bestemte avkortingsregler. Som eksempel på slike avkortinger kan nevnes at andelslag forkortes til A/L, aksjeselskap til A/S, forretning til forr., verksted til verkst. osv.

For å kunne skille fra hverandre bedrifter som har svært like navn, prøver en å få med tilleggsopplysninger f.eks. om eierens navn.

03. Gate-/veiadresse

I Byråets tidligere hullkortregister bestod navnefeltet av "bare" 27 siffer. Av denne grunn ble gate-/veiadressefeltet for filialbedriftenes vedkommende i stor utstrekning nyttet til karakteristikk av virksomhetens art slik at det ikke ble plass til gateadressen. I og med opprettelsen av et kombinert navn- og karakteristikkfelt blir det mulig å påføre fullstendig gate-/veiadresse på grunnlag av beliggenhet for alle foretak og bedrifter.

For gate, vei, plass og liknende betegnelser nyttes standardforkortelser (henholdsvis g, v, pl og liknende). Hvis avkorting virker unaturlig som f.eks. i Langg. eller Skovv., blir navnene skrevet fullt ut.

I gatenavn, veinavn o.l. som inneholder personnavn avkortes eller sløyfes fornavnet dersom det er nødvendig for plassens skyld. Hvis postboksadresse nyttes, forkortes denne til Boks.

04. Poststed

Poststed skal fastsettes i overnsstemmelse med "Norges poststeder" utgitt av Postverket.

05. Registerenhetstype

Registeret inneholder følgende registerenhetstyper (kfr. pkt. 3 foran):

0. Enkeltbedrift
1. Flerbedriftsforetaksenhet
2. Hovedfilialbedrift
3. Annen filialbedrift
4. Hjelpefilialbedrift
5. Henvisningsenhet

06. Enhetens tilstand

Dette kjennetegn har til formål å gi uttrykk for enhetens tilstand eller aktivitetsgrad. En tar her foreløpig sikte på å nytte følgende kjennemerkealternativer:

0. Investeringsbedrift
- 1-2. Ute av drift
3. Proformabedrift
4. Opphørt

Med investeringsbedrift forstås en bedrift som er under oppbygging, men som ennå ikke er kommet igang med sin egentlige virksomhet. Proformabedrifter er bedrifter, oftest aksjeselskaper, hvis eneste virksomhet er å tjene som rettslig beskyttelse av navn, varemerke o.l.

Bedrifter som er opphørt vil også bli stående i registeret. Hvor lenge opphørte bedrifter skal bli stående i registerets hovedbånd er ikke avgjort, men en antar at det kan være aktuelt i et par år. Hensikten med å la opphørte bedrifter bli stående i registeret noen år etter opphør, er dels at en opplysning om opphør kan være av interesse for brukerne av registeret, dels å hindre at slike bedrifter skulle bli innført igjen via kilder som ikke har hatt kjennskap til at bedriften er opphørt.

08. Kommunekode

Registerenhetenes beliggenhet er uttrykt ved en kode for kommune. Kommunekoden er 4-sifret og de to første siffer angir fylke. Innenfor hvert fylke er de to siste sifre fra 01-09 reservert byer og 11-99 herreder.

I de senere år har geografisk fordeling etter Standard for handelsområder fått stor utbredelse for statistiske formål. Standard for handelsområder kan avledes maskinelt av kommunekodene i registeret ved hjelp av en

"nøkkel" mellom kommunekode og områdekode og er derfor ikke tatt med som eget kjennetegn i recorden.

09. Næringsgruppe

Næringsgruppen for de enkelte bedrifter i registeret fastsettes på grunnlag av virksomhetens art etter Standard for næringsgruppering i offentlig norsk statistikk.

Filialforetaksenhetenes næring fastsettes på grunnlag av en samlet vurdering av foretakets virksomhet gjennom en trinnvis sammenveining av de enkelte filialbedrifters næring med de respektive bedrifters bearbeidingsverdi som vekter. Den bedrift i foretaket som har størst bearbeidingsverdi eller bruttofortjeneste, utpekes til hovedbedrift i foretaket.

Inntil sommeren 1964 ble foretakets næring satt lik hovedbedriftens næring.

10. Sysselsetting, absolutte tall

Sysselsettingstallet skal omfatte eiere og familiemedlemmer som daglig arbeider i bedriften, ansatte funksjonærer og arbeidere inkl. hjemmearbeidere som er ansatt i bedriften (dvs. som bedriften har meldt inn i trygdekassen). Sysselsetting under sesongmessig drift regnes om til årssysselsetting.

11. Omsetning i 1 000 kr.

Omsetningen settes for produksjonsvirksomhet lik summen av produksjon for egen regning, godtgjørelse for reparasjons- og monteringsarbeid og leiearbeid, for handelsvirksomhet lik brutto-omsetning, for salgsformidling lik provisjonsbeløpet og for tjenesteytende virksomhet lik bruttoinntekten.

12. Eierforhold

Registeret skiller mellom følgende typer av eierforhold:

0. Enkeltpersonfirma
1. Ansvarlig selskap
2. Aksjeselskap
3. Kommandittselskap
4. Andelslag
5. Institusjon, forening
6. Stat
7. Kommune og fylkeskommune
8. Annet eierforhold
9. Uoppgitt eierforhold

Det er gjort følgende endringer i eierforholdskodene i forhold til tidligere:

De tidligere eierforholdskoder 7: Kommune og 8: Fylkeskommune er slått sammen til ny kode 7: Kommune og fylkeskommune.

Koden for Annet eierforhold er endret fra 9 til 8 og koden for Uoppgitt er endret fra X til 9.

Sysselsettings- og omsetningsgrupper

Når de absolutte tall for sysselsetting og omsetning er innført i registeret, vil en i prinsippet kunne velge grensene for de størrelsesgrupper en vil operere med helt fritt.

For de fleste formål antar en imidlertid at det vil være tilfredsstillende å ta utgangspunkt i de størrelsesgrupper som har vært nyttet tidligere.

Disse er for sysselsetting: Under 1, 1-2, 3-4, 5-9, 10-19, 20-49, 50-99, 100-199, 200-499, 500 og over, og for omsetning (i 1 000 kr.): Under 20, 20-49, 50-99, 100-199, 200-499, 500-999, 1 000-1 999, 2 000-4 999, 5 000 og over.

6. Bruken av registeret

Det opprinnelige formål med Foretaks- og bedriftsregisteret er å danne basis for utsendingsregistre for de ulike statistikker som Byrået utarbeider med foretak og/eller bedrift som innhentings- eller telleenhet. Et annet og like viktig formål er å gi grunnlag for å kjede alle opplysninger om samme registerenhet sammen i et arkivsystem gjennom ensartede og permanente bedrifts- og foretaksnummer. Registeret nyttes imidlertid også i ganske stor utstrekning for utarbeiding av navn- og adresselister, opptellingslister m.v. for andre statsinstitusjoner, private organisasjoner og firmaer. Registeret vil dessuten bli brukt direkte til utarbeiding av statistikk, f.eks. tabeller over tallet på bedrifter fordelt etter næringsgruppe, størrelse, beliggenhet m.v.

Et utsendingsregister er et utsnitt av registerenheter fra totalregisteret. Som et grensetilfelle kan utsendingsregisteret omfatte hele registeret. Dette var f.eks. tilfellet med registeret for Bedriftstellingene 1963. Foretaks- og bedriftsregisteret står for utarbeidingen av utsendingsregistrene på grunnlag av oppdragsgiverens spesifikasjoner. En bestilling av et utsendingsregister vil som regel inneholde spesifikasjoner for avgrensning av de enheter som kan komme med i delregisteret, stratifisering, dvs. inndeling av enhetene i strata eller grupper på grunnlag av kombinasjoner av visse sentrale kjennetegnverdier (vanligvis av kjennetegnene næring, kommune, sysselsetting, omsetning og/eller eierforhold). Videre må det spesifiseres hvilken type av trekning som skal nyttes (fullstendig trekning eller utvalgstrekning),

og for utvalgstreknings vedkommende hvilken utvalgstype som skal nyttes (f.eks. tilfeldig eller kontrollert utvalg) og utvalgets størrelse (som kan angis i relative eller absolutte tall).

I noen tilfelle skal delregisteret bestå av fullstendig trekning for en del av strataene og tilfeldig trekning, gjerne med varierende utvalgsstørrelse, for de øvrige strata.

Delregistertrekninger foretas maskinelt ut fra sentralregisterets hovedbånd ved hjelp av spesielle utvalgstrekkingsprogrammer. Det arbeides imidlertid med et generelt utvalgstrekkingsprogram som gjennom modifikasjon skal kunne nyttes for alle oppdrag av denne type.

Det endelige delregister kan dokumenteres i form av lister, separate delregisterbånd eller ved direkte markering av delregisteret i sentralregisterbåndet. I tillegg til dokumentasjonen av selve delregisteret er det i de fleste tilfelle nødvendig å utarbeide navne- og opptellingslister, eventuelt maskinelt utskrevne kartotek kort, for orienterings- og kontrollformål m.v.

Ved direkte avmerking av et delregister i sentralregisterets hovedbånd, merkes hver enhet som er med i delregisteret med et tosifret delregisternummer i feltet for deltakelse i statistikk. Delregisternummer for de ulike delregisteroppdrag tildeles fortløpende fra 01-99. Det er avsatt 12 siffer i feltet for deltakelse i statistikk, og det vil altså være mulig å avmerke inntil 6 forskjellige delregistre for samme registerenhet samtidig.

Viktige anvendelsesområder for et delregister er å danne grunnlag for utsending av blanketter (ved hjelp av navn- og adresseslipper, eller direkte adressering på blanketter eller konvolutter), markering for innkomne svar og utsending av påminnelser.

Ved et manuelt kortregister eller hullkortregister skjer markering for innkommet ved avmerking på registerkortet og/eller utplukking av kortet for vedkommende enhet. En slik fremgangsmåte vil alltid innebære en viss risiko for feilplukking eller feilmarkering.

Ved et register som er lagt opp på magnetbånd, skjer avmerkingen for innkommet ved at enhetens identifikasjonsnummer sammen med en operasjonskode for "innkommet", punches og overføres til registerbåndet i form av en markering i recorden for vedkommende enhet. Et slikt system forutsetter at identifikasjonsnummeret er påført blankettene ved utsending eller lett kan påføres manuelt på det innkomne materiale. Ved hjelp av det innebygde kontroll-siffer i identifikasjonsnummeret elimineres praktisk talt muligheten for at feil enhet skal bli avmerket på grunn av avskrivnings- eller punchefeil.

Anvendelsen av registeret tenkes i store trekk lagt opp på grunnlag av modifiserbare programmer for selektering (utvelging), delregistertrekking,

opplisting (inklusive direkte adressering og slippkjøring) og opptelling. Alle avmerkinger i hovedbåndet vil bli foretatt via et generelt vedlikeholdsprogram. Den valgte fremgangsmåte skyldes bl.a. at det i mange tilfelle forekommer oppdrag som bare omfatter et eller noen få ledd av den samlede delregisterrutine.

Opplysningene om sysselsetting og omsetning i registeret bygger på oppgaver fra de enkelte bedrifter som Byrået har plikt til å behandle konfidensielt på grunnlag av Lov av 25. april 1907, nr. 2, om tilveiebringelse av oppgaver til den offisielle statistikk. Dette innebærer en begrensning i anvendelsen av registeret i det det ikke kan gis sysselsettings- og omsetningstall knyttet til den enkelte bedrift. Loven er tolket slik at det heller ikke kan gis navn- og adresselister for størrelsesgrupper basert på sysselsetting eller omsetning til brukere utenfor Byrået.

7. Ajourføring av registeret

Byrået sender hvert år lister over bedriftene i de enkelte kommuner til kontroll og ajourføring i de respektive trygdekasser, unntatt Oslo. Trygdekassene kontrollerer bedriftenes navn og adresse m.v., føyer til bedrifter som mangler på listen og stryker bedrifter som er opphørt. De ajourførte trygdekasselistene er for tiden den viktigste kilden for innføring av nye bedrifter i registeret. For Oslo har en en spesialordning, i det Oslo trygdekasse fortløpende sender kopi av nyinnmeldinger i Yrkesskadetrygden til Byrået.

Fra 1960 har trygdekassene nyttet "Standard for næringsgruppering", og grupperingen av bedriftene i Byråets register som grunnlag for fastsetting av premie til Yrkesskadetrygden.

Alle bedrifter i registeret som ikke blir dekket av Byråets løpende statistikk, blir tilsendt et forenklet oppgaveskjema (navnekort). For samme næring ble det tidligere foretatt navnekortkontroll bare hvert tredje år. Fra 1966 vil bedrifter i bergverksdrift m.v. og industri, bygge- og anleggsvirksomhet og varehandel få navnekort hvert år. På grunn av Bedriftstellingen 1963 ble navnekort sist sendt ut for året 1962. Våren 1966 vil det igjen bli sendt ut navnekort som vil gjelde oppgaver for året 1965. Navnekortet skal gi tilstrekkelige opplysninger til å ajourføre alle kjennetegnverdier for hver registerenhet. Nye bedrifter som blir innført i registeret, vil få tilsendt navnekort ved første anledning.

Registeret rettes også opp på grunnlag av skjemaer til Byråets industri- og varehandelsstatistikk og lønnsstatistikk for industri og varehandel samt mot oppgavene til bedriftstelling og liknende engangsundersøkelser. Industristatistikkskjemaene og varehandelsskjemaene gjennomgås

fullstendig hvert annet år. For øvrig gjennomgås bare de skjemaene hvor det har skjedd endringer i navn eller adresse, hvor det foreligger meldinger om opphør eller nystarteringer eller hvor det er tvil om næringsgrupperingen.

Dessuten gjennomgås avisutklipp fra hele landet, tildels også Norsk Lysingsblad, for å få tak i nystartede bedrifter. Endelig nyttes Handelskalender, Adressekalender, Rikstelefonkatalog og andre håndbøker til å kontrollere og supplere opplysningene om de enkelte bedrifter.

Hittil har all retting av registeret vært foretatt manuelt på grunnlag av trygdekasselister, navnekort, skjema m.v. Overføringen av registeret til magnetbånd åpner imidlertid store muligheter for automatisk oppretting av registeret på grunnlag av de opplysninger om registerenhetene som blir punchet eller overført til magnetbånd i samband med statistikkbearbeidingen.

For å kunne ha full oversikt over det aktuelle innhold av registeret til enhver tid, ajourføres i dag Foretaks- og bedriftsregisterets alfabetiske liste for hånd. På noe lengre sikt vil en imidlertid søke å komme fram til en ordning, f.eks. i form av hyppigere utkjøring av oversiktslister kombinert med lister over registerenheter som er blitt rettet, slik at en kan unngå det tidkrevende arbeid som manuell ajourføring av listene representerer.

8. Den tekniske utforming av registeret på magnetbånd

Registeret vil, når det er endelig etablert våren 1966, bestå av et situasjonsbånd og et historiebånd.

Situasjonsbåndet skal inneholde de mest aktuelle kjennetegnverdier for eksisterende registerenheter, men vil dessuten inneholde alle registerenheter som er opphørt i løpet av de siste par år (av hensyn til kontrollen i forbindelse med innføring av nye registerenheter). Enheter som er opphørt vil inneholde en bestemt avmerking i kjennetegnet "Enhetens tilstand" og kan derfor holdes utenfor ved bearbeidinger hvor dette er ønskelig. Situasjonsbåndet vil i prinsippet være konstant ordnet etter registerenhetsnummer av hensyn til den løpende ajourføring av registeret.

I historiebåndet registreres alle kjennetegnverdier som senere er blitt endret, registerenheter som har vært opphørt mer enn et par års tid, opplysninger om deltakelse, påminnelser og innkomst i samband med statistikk, samt spesielle avmerkinger som av plasshensyn ikke er tatt inn som egne kjennetegn i situasjonsbåndet. Historiebåndet vil det i første omgang være naturlig å holde kronologisk ordnet.

Retting av registeret foretas ordinært ved at det fylles ut en spesiell rettingsblankett. Rettingen må inneholde registerenhetsnummer, en

operasjonstypekode samt kjennetegnnummer og korrigeret kjennetegnverdi for de kjennetegn som skal endres. For vanlig vedlikehold av registeret har en operasjonstypekoder for tilgang, retting og avgang. For utsendingsregisterformål vil en bl.a. ha behov for egne operasjonstypekoder for påminnelser og innkommet.

Rettingsblankettene punches i hullkort og det kontrolleres (ved lesing eller kontrollpunching) om overføringen er riktig. De korrigerede hullkort konverteres deretter til magnetbånd (rettingsbånd).

Retting kan også skje med grunnlag i lister, skjemaer o.l. hvis disse er utformet med dette for øye, eventuelt på grunnlag av hullkort eller magnetbånd hvis slikt materiale foreligger.

Ved maskinell korreksjon av registeret inngår det gamle situasjonsbånd og rettingsbåndet, og en får ut et nytt, korrigeret situasjonsbånd, historiebånd samt eventuelle utskrifter, f.eks. i form av lister. For kjennetegn som skal rettes overføres den gamle kjennetegnverdi sammen med kjennetegnnummer, registerenhetsnummer, operasjonstypekode samt dato til historiebåndet, mens den nye kjennemerkeverdi settes på plass i situasjonsbåndet. Dateringen i historiebåndet foretas som regel maskinelt.

Formålet med historiebåndet er å kunne rekonstruere registeret på et tidligere tidspunkt, f.eks. av hensyn til sammenlikninger over tiden, og dessuten å kunne foreta beregning av endringer i kjennetegnverdier og registerenheter over tiden, f.eks. i form av statistikk over tilgang og avgang av bedrifter eller foretak.

Byråets foretaks- og bedriftsregister er i første rekke lagt opp for å dekke de krav som statistikkproduksjonen stiller. Dette innebærer imidlertid at det også kan anvendes for en rekke andre formål. Magnetbåndsystemet innebærer også at registeret relativt enkelt kan legges om hvis det skulle bli behov for det.